

HYPERICUM 14, oktober 2016

Galeopsis (Hennepnetel) in Twente

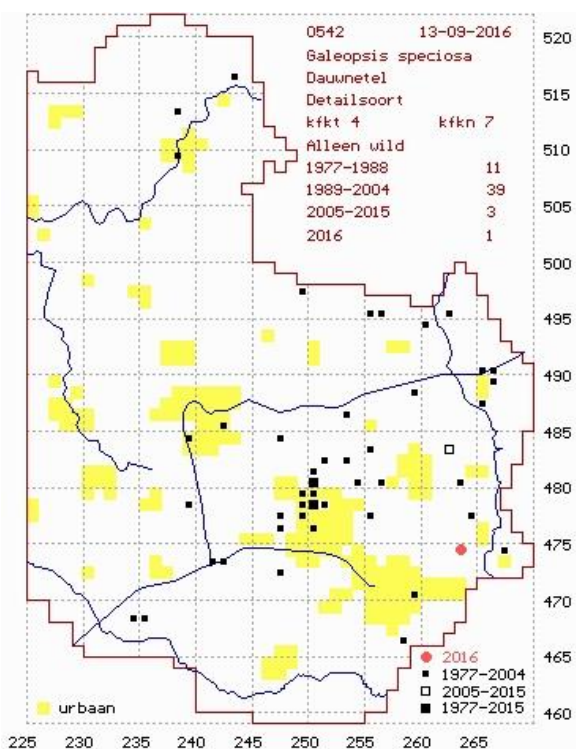
P.F. Stolwijk

Aanleiding tot dit artikel is een recente vondst van *Galeopsis speciosa* (Dauwnetel) op een voederkuil aan de Bonekampweg (Enschede), km-hok 263-474.

Het geslacht *Galeopsis* uit de familie *Lamiaceae* (Lipbloemigen) omvat 11 soorten en ondersoorten naast een aantal hybriden.

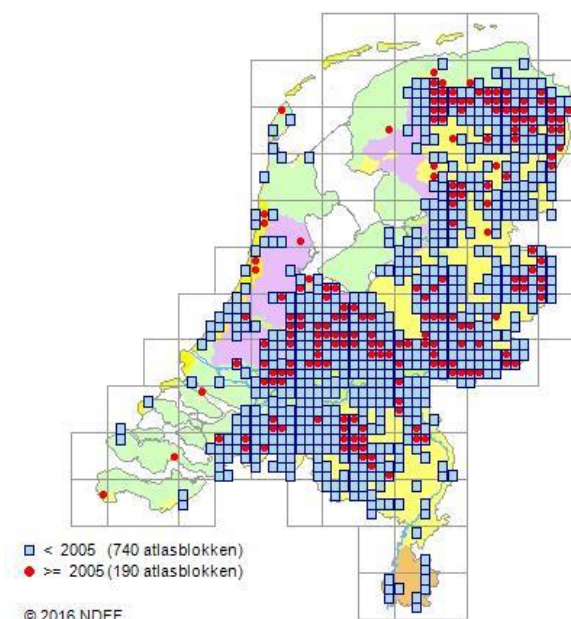
Uit Nederland zijn zeven soorten bekend, die ook alle in Twente e.o. (Floron-district 7) zijn waargenomen. Twee van de zeven soorten zijn algemeen; de overige zijn zeldzaam en lijken achteruit te gaan. De aard van de groeiplaatsen: meest omgewerkte, (matig) voedselrijke grond zoals akkerranden, voederkuilen, grindhopen, maakt bescherming lastig.

Galeopsis speciosa (Dauwnetel)

Na-

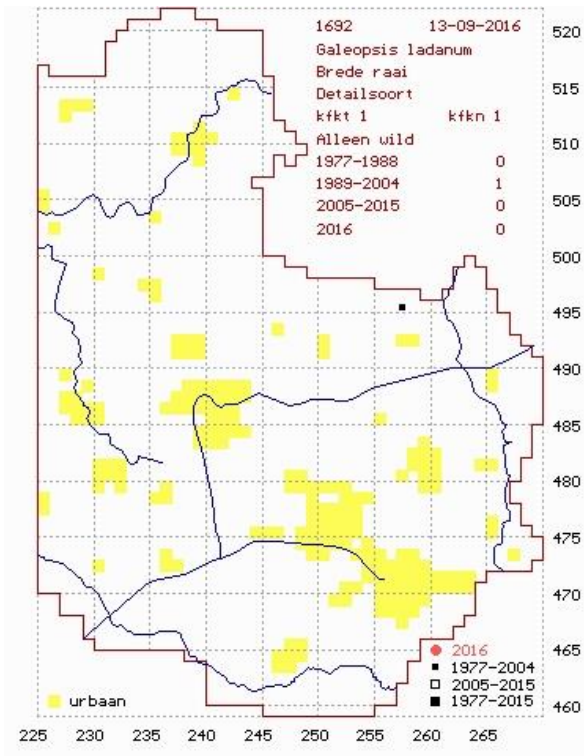
dat ik de waarneming in onze database had ingevoerd, bleek me dat de soort recent (na 2004) slechts 4 maal in Twente door ons is gevonden¹. Controle op Verspreidingsatlas gaf weliswaar een

¹ Inmiddels is er een vijfde (her)vondst bekend geworden uit Borne (Gijs Haverkamp).

klein aantal ons niet bekende vondsten, maar ook op Verspreidingsatlas is de achteruitgang onmiskenbaar, niet alleen in Twente.

***Galeopsis ladanum* (Brede raai)**

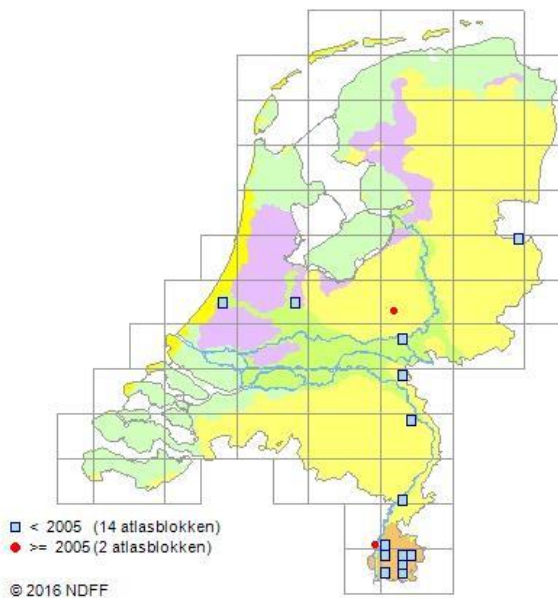
Galeopsis ladanum (foto CORRY ABBINK-MEIJERINK)

Deze soort is in 2000 gevonden door Corry Abbink-Meijerink, aan een akkerrand in het reservaat Springendal.

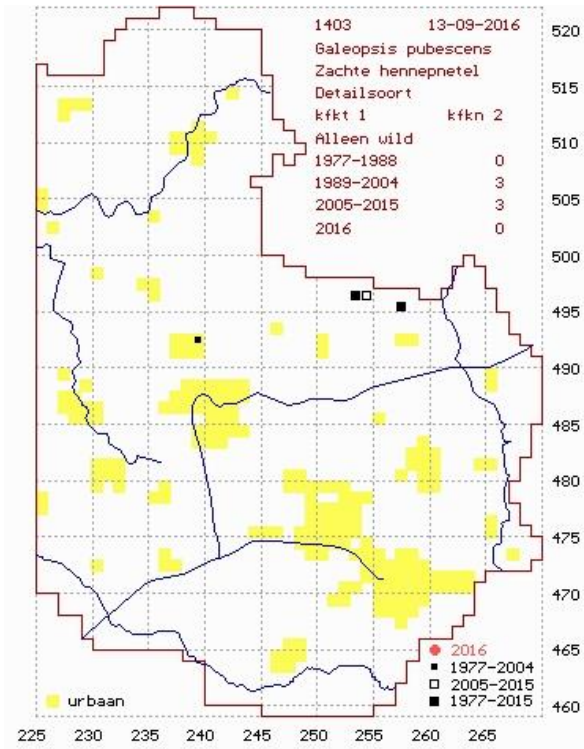
Naar verluidt is de soort er nog steeds aanwezig.

Verspreidingsatlas

Bij deze soort is achteruitgang of vooruitgang lastig te bepalen aan de hand van het verspreidingskaartje. De soort is onbestendig; dat maakt dat er over een langere periode gezien meer voorkomens zijn dan over een korte periode. Alleen door periodes van gelijke duur te vergelijken, valt er iets zinnigs over te zeggen.

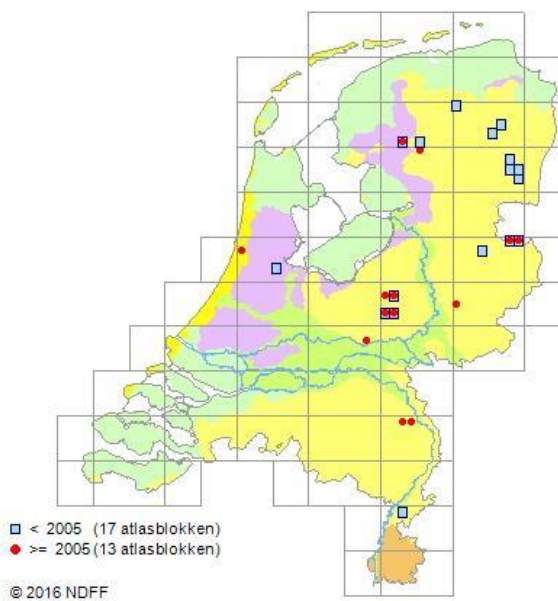

Galeopsis pubescens (Zachte hennepnetel)

Galeopsis pubescens (foto CORRY ABBINK-MEIJERINK)

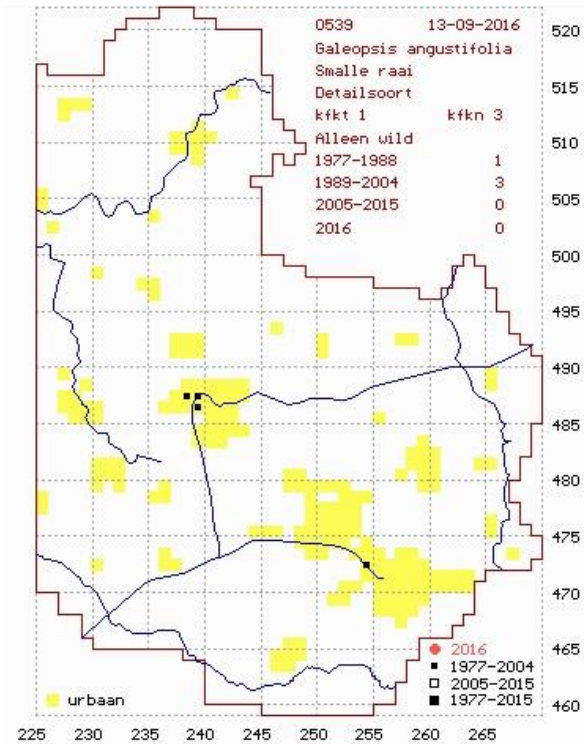
Deze soort is tussen 1998-2008 meermalen gevonden (Corry Abbink-Meijerink; Geert Euverman) aan een akkerrand bij de Hooijdijk (Vasse), waar zij mogelijk nog te vinden is. Een latere vondst is bij Vriezenveen gedaan.

Verspreidingsatlas

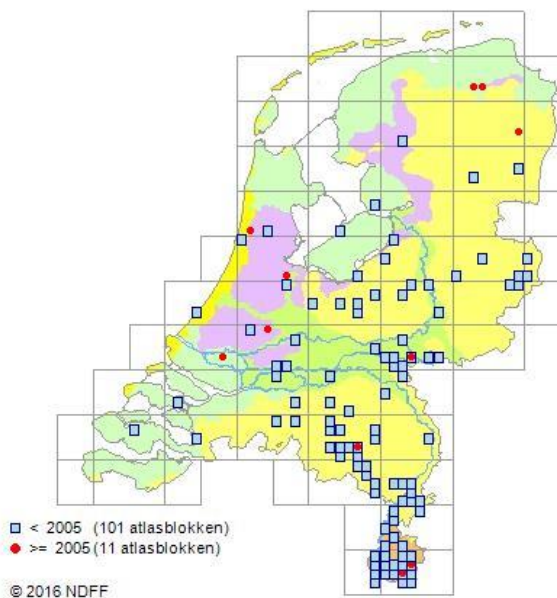
Ook bij deze soort valt weinig te zeggen over voor- of achteruitgang om eerdergenoemde reden.

Galeopsis angustifolia (Smalle raai)

Galeopsis angustifolia (Frankrijk) (foto PIETER STOLWIJK)

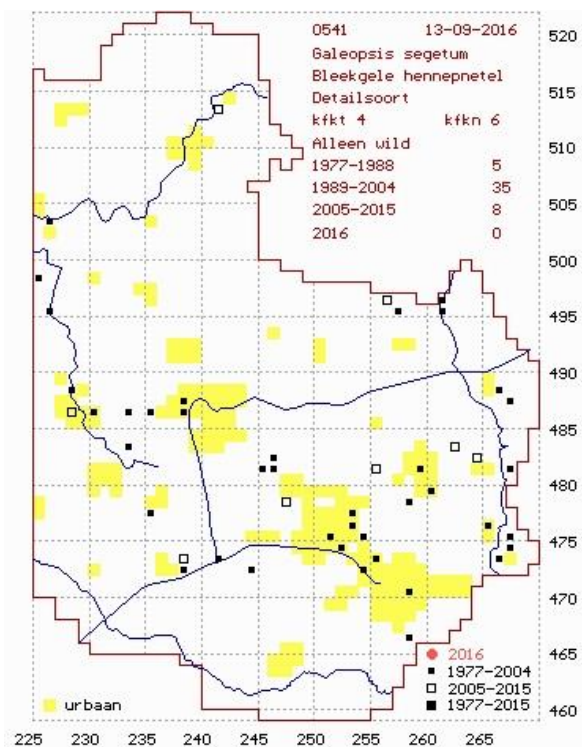
Deze hennepnetel is in Twente na 2004 niet meer aangetroffen. De soort, oorspronkelijk een akkerplant, lijkt in Nederland nu vooral voor te komen in urbaan gebied, bijvoorbeeld aan spoorwegen. In Twente is zij alleen adventief aangetroffen in het havengebied van Enschede (Stolwijk 1981) en op industrieterreinen in Almelo (Abbink & Zijlstra 1993 en Abbink 2004), wat overeenkomt met de landelijke trend.

Verspreidingsatlas

Vrijwel verdwenen uit akkers.

Galeopsis segetum (Bleekgele hennepnetel)

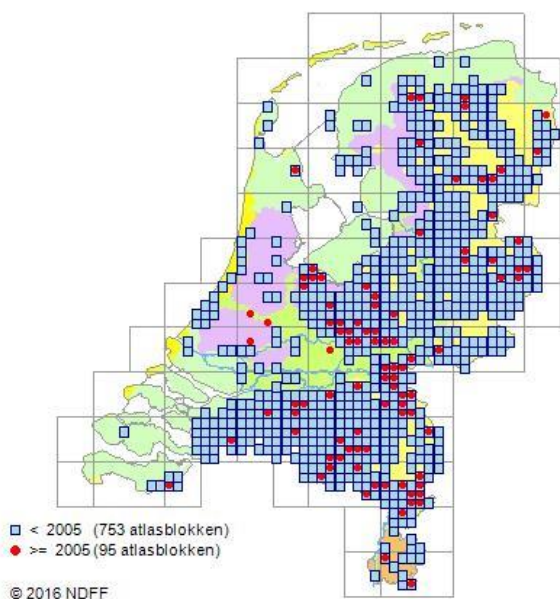

Galeopsis segetum (foto PIETER STOLWIJK)

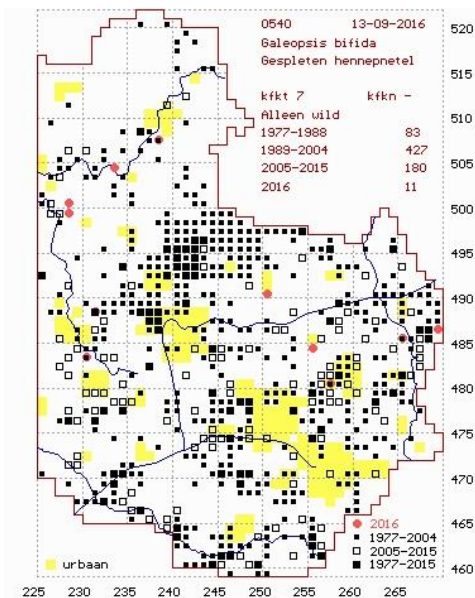
Een onbestendige soort, waarvan we geen hervondsten hebben. Haar groeiplaatsen zijn vergelijkbaar met die van Dauwnetel, maar gezamenlijke voorkomens zijn mij niet bekend.

Verspreidingsatlas

Het kaartje laat zien dat er grote aaneengesloten gebieden zijn, waar de soort de laatst jaren niet meer is gezien. Dat maakt het zeer aannemelijk dat er sprake is van een forse achteruitgang.

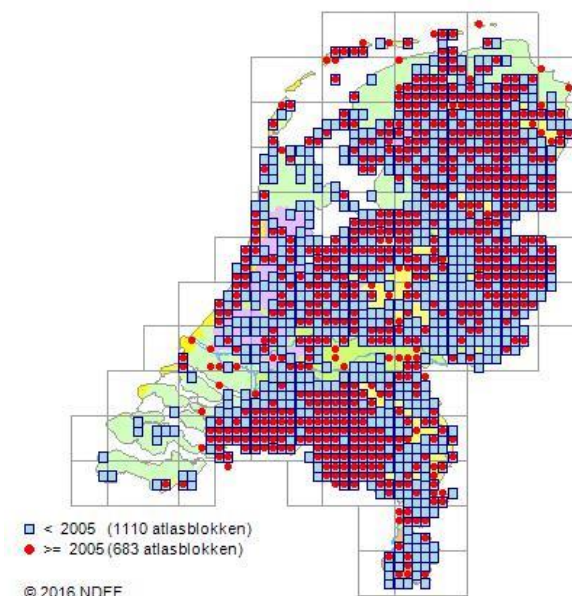
Galeopsis bifida (Gespleten hennepnetel)

Galeopsis bifida (foto PIETER STOLWIJK)

De soort wordt waarschijnlijk nog weleens over het hoofd gezien dan wel verward met Gewone hennepnetel. Vergeleken met Gewone hennepnetel komt deze soort op vochtiger, meer beschaduwde plekken voor, al is er zeker een overlap.

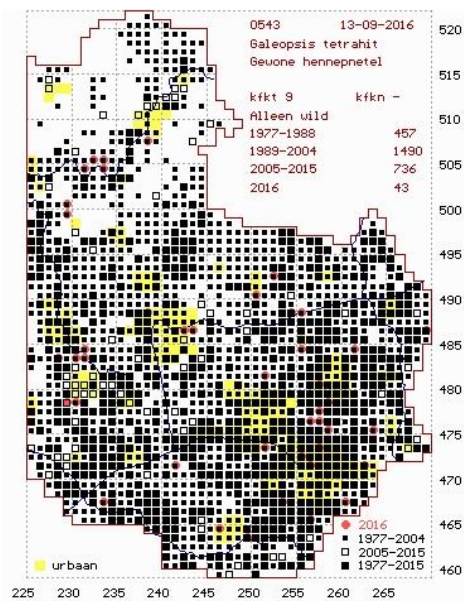
De talrijke vindplaatsen rond Vriezenveen zijn te danken aan het inventarisatiewerk van Corry Ab-bink-Meijerink, in de jaren negentig van de vorige en het begin van deze eeuw. Omdat er in dat gebied recent niet veel is geïnventariseerd, lijkt de soort er achteruitgegaan, maar dat is vermoedelijk schijn. Elders in Twente zijn er ongeveer evenveel oude als recente vondsten.

Verspreidingsatlas

Weinig verandering in verspreiding.

Galeopsis tetrahit (Gewone hennepnetel)

Galeopsis tetrahit (foto PIETER STOLWIJK)

Gewone hennepnetel is, zoals de Nederlandse naam al aangeeft, veruit de algemeenste hennepnetel, in Twente en in Nederland. De gaten in de verspreiding in noordoost Twente geven aan dat in dat gebied weinig inventarisatiewerk is verricht door de Floristische Werkgroep Twente. Verspreidingsatlas laat echter zowel op het niveau van het uurhok (5 x 5 kilometer) als op dat van het km-hok een volledige bedekking zien in Twente.

Verspreidingsatlas

Landelijk geeft het km-niveau duidelijk aan dat de soort niet erg gedijt op klei en laagveen, wat minder goed tot uiting komt op het uurhok-niveau.

